

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

Переглянути у форматі pdf

Т. О. Зінчук

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ У КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

№ 2, 2016

[Назад](#)

[Головна](#)

0 0 0 0 0 0 0 0

УДК 338.439.

Т. О. Зінчук,

д. е. н, професор, Житомирський національний агроєкологічний університет

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ У КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

Tetyana Zinchuk,

Doctor of economy, Professor

Zhytomyr National Agroecological University

FOOD SECURITY AS A PART OF MOBILIZATION STRATEGY OF ECONOMY DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF WORLD EXPERIENCE

Доведено доцільність розробки мобілізаційної стратегії розвитку економіки України в контексті забезпечення продовольчої безпеки країни. Узагальнено світовий досвід використання національних моделей економічного розвитку з використанням мобілізаційних принципів. З метою визначення «точок прориву» проаналізовано ефективність сільськогосподарського виробництва й динаміка експорту сільськогосподарської продукції. Обґрунтовано вибір проривної галузі економіки – аграрне виробництво, яке дозволяє забезпечити економічне зростання країни та забезпечити продовольчу безпеку.

Proven the expediency of development of mobilization strategy of economic development of Ukraine in the context of food security. Summarized the world experience in using national models of economic development with the use of mobilization principles. To determine the "break point" was analyzed the efficiency of agricultural production and the dynamics of exports of agricultural products. Proven the choice of breakthrough economics - agricultural production, which allows economic growth and ensure food security.

Ключові слова: мобілізаційна стратегія розвитку, економічне зростання, продовольча безпека.

Keywords: mobilization strategy development, economic growth, food security.

Постановка проблеми. Однією із найактуальніших глобальних проблем економічного розвитку України є забезпечення продовольчої безпеки і стійкого економічного зростання. Дискусії вчених-економістів розгортаються навколо питань щодо побудова розвиненого соціально-орієнтованого ринкового господарства. У вітчизняному науковому середовищі поширене уявлення про те, що ліберальна модель розвитку є єдино можливим і правильним способом конструювання національної економіки [1, 2]. Втім, за умов глобалізації світової економіки, держава як інституція приречена на активну взаємодію з інститутами ринку та суспільне розв'язання економічних і соціальних завдань, коло яких дедалі розширюється з метою необхідності набуття країнами конкурентних економічних переваг.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Відомі закордонні та вітчизняні економісти, зокрема, Дж. Стігліц, Г. Колодко, Л. Бальцерович, А. Худокормов, М. Зверяков, А. Поручник, Н. Флігстін, А. Чухно, Ю. Пахомов та інші, вважають, що причини сучасної кризи в Україні, неможливість вирішення головних завдань тисячоліття криються у запропонованих (нав'язаних) нам програмах трансформаційних перетворень.

Мета дослідження. Метою статті є обґрунтування в контексті міжнародного досвіду мобілізаційної стратегії розвитку економіки України для забезпечення продовольчої безпеки.

Основні результати дослідження. Увага учених економістів привернута до дискусії щодо актуального питання, як межі, з одного боку, лібералізму в економіці, а з іншого боку – ступня державного регулювання. Соціолог і економіст Н. Флігстін відстоює концепт нової ролі держави у формуванні конкурентних переваг національної економіки та забезпеченні стійкого розвитку. На думку вченого, для сучасних ринків воістину не можливо переоцінити значення держав, а саме без стабільних, у більшій чи меншій мірі не рентоорієнтованих (non-rent-seeking) держав сучасні виробничі ринки просто не змогли б існувати. У всіх розвинутих індустріальних суспільствах правила і закони існують не лише для захисту виробників, а й для захисту споживачів від неякісних товарів і послуг [3, с. 24].

На думку А. Ельнова, проблема насправді не в тому – втручатися чи ні, оскільки уникнути цього практично неможливо, а в цілях втручання, його інструментах і наслідках [4]. Проте, виходячи з засад еволюційної теорії економічної політики, методи регулювання повинні принципово відрізнятися в залежності від стадії розвитку національної економіки.

Здійснений історичний аналіз шляхів побудови ринкової економіки для країн, які перебувають на різних етапах свідчить, що абсолютно всі країни, які досягли значних економічних успіхів, використовували складні стратегії, що використовували мобілізаційні принципи розвитку: індустріально-мобілізаційна модель Ф. Ліста Німеччина в XVIII ст.); мобілізаційна модель О. Бісмарка (Німеччина в XIX ст.); «Новий курс» Т. Рузвельта (США); мобілізаційна модель економічної

модернізації Ш. де Голля (Франція); німецька повоснна мобілізаційна модель експортної експансії Л. Ерхарда; японська повоснна інноваційна модель; китайська мобілізаційна модель індустріального прориву [5].

Ліберальні стратегії в загальному сенсі передбачають, що економіка держави стає все більш відкритою для вільного руху товарів і капіталів. У свою чергу регульована економіка визначається за ступенем контролю державою за рухом товарів і капіталів й стратегія прямого втручання у виробничі стосунки та зовнішньоекономічні зв'язки визначається як мобілізаційна стратегія держави [6]. У період трансформації суспільної економіки повна лібералізація міжнародних економічних зв'язків гальмує процес становлення національної економіки, перешкоджає формуванню економічного потенціалу країни і перекриває їй можливості входження до світового економічного простору на паритетних умовах. Країна, яка бажає досягти успіху, просто приречена на застосування мобілізаційної стратегії розвитку. У цьому контексті є науково-обґрунтованою точка зору А.М. Поручника, який наголошує на використанні політики сильного протекціонізму, який би відповідав національним інтересам [7].

На думку Бокарева Ю.П., мобілізаційною може бути лише економічна стратегія держави, коли вона приймає на себе виконання всіх тих необхідних економічних функцій, з якими не справляється економіка вільного підприємництва. Зазвичай так відбувається в періоди національних лих: війни, економічні кризи, голодування, епідемії тощо. Мобілізаційна економічна стратегія виявляється досить ефективною для подолання економічної відсталості, ліквідації диспропорцій в народногосподарському розвитку, стимуляції розвитку стратегічно важливих виробництв [8].

Зміст мобілізаційної стратегії зводиться до масштабного перерозподілу ресурсів державою та їх концентрації на напрямках, оголошених пріоритетними (інфраструктура, енергетика, високотехнологічне машинобудування, нанотехнології тощо). Розглянута стратегія може забезпечити модернізацію галузей, оголошених «проривними» та «пріоритетними». Рушійною силою економічного зростання, на думку Татаренко Н.О., виступає експорт як ресурсної, так і високотехнологічної продукції [5].

Мобілізаційна стратегія складається з двох етапів: 1) використання внутрішнього потенціалу (формування раціональної, життєздатної структури виробництва), що потребує прихованої форми автаркії (відносна закритість); 2) прорив (експансія) на зовнішній ринок з метою залучення світових ресурсів для посилення національної економіки [9].

Здійснений аналіз наукових праць свідчить про те, що до числа найбільш «проривних» галузей економіки відноситься важка промисловість, а саме машинобудування і паливний комплекс [10]. Проте, на думку дослідницького колективу КПІ, очевидним став факт, що після втрати з-під контролю України в 2013–2014 рр. значної частини гірничодобувної, металургійної та хімічної промисловості Донбасу немає сенсу визначати важку промисловість як пріоритетну галузь. На думку вчених серед драйверів економічного зростання України першим є аграрний сектор, другий кластер – військово-промисловий комплекс, третій – інформаційно-телекомунікаційні технології [11]. Бойко О.В. і Манаєнко І.М. [12] також наголошують, що проривною галуззю економіки країни може стати саме аграрний сектор.

Для будь-якої країни однією з головних та стратегічно важливих галузей є виробництво харчових продуктів, оскільки гарантування продовольчої безпеки населення є одним з основних пріоритетів держави. Обсяг споживання товарів харчової промисловості у світі постійно збільшується, приріст становить 10 % щорічно, у Європі – 30 %, із загальним обсягом – 50-70 млрд. євро [13].

Ефективний розвиток сільськогосподарського виробництва в Україні вирішує не тільки питання продовольчої безпеки, а й формує ефективний ресурс зовнішньоекономічної діяльності та створює надійне джерело бюджетних надходжень і потужний виробничо-економічний потенціал для розвитку сільських територій та економіки держави в цілому. Сільське господарство є однією із найважливіших галузей матеріального виробництва, де у 2014 р. було створено 9,7% ВВП країни (2013 р. – 9,1%), а обсяг валової продукції сільського господарства (у постійних цінах) становив 251,4 млрд грн, більша частина якої припадає на рослинництво й тому доцільно проаналізувати структуру посівних площ.

У структурі посівних площ спостерігаються значні зрушення шляхом зменшення посівів кормових культур, майже у 5 разів при збільшенні майже у 2 рази площ посівів під технічні культури. Причому спостерігається наступна динаміка змін структури посівів технічних культур: значне зменшення посівних площ під цукровий буряк – з 42,8% у 1990 р. до 3,9% у 2014 р. та зростання площ ріпаку – з 2,4% у 1990 р. до 10,5% у 2014 р., сої – з 2,5% у 1990 р. до 21,4% у 2014 р. та соняшнику – з 43,6% у 1990 р. до 62,3% у 2014 р. [14]. Втім слід зазначити, що питома вага площ під соняшник серед посівів технічних культур становить майже 20%, а раціональне значення коливається у межах 10-12%. Виробництво продукції рослинництва у 2015 р. переважно зросло й у порівнянні з 2010 р. у 1,6 рази збільшилось виробництво зернових культур, соняшнику майже у 1,5 рази, найбільшого зростання досягло виробництво кукурудзи на зерно – у 2,4 рази.

Серед плодовоовочевих культур спостерігається наступна динаміка: виробництво картоплі зросло на 26%, овочів – майже на 20%, плодів та ягід – на 15%. Зростання обсягів виробництва плодовоовочевих культур позначилося на фізичній достатності рослинних харчових продуктів для населення країни та встановлення фактичного споживання на рівні фізіологічної норми, але по одному показнику – ягоди, горіхи і виноград спостерігається суттєва нестача.

Наступним важливим показником економічної ефективності використання земельних ресурсів сільського господарства є урожайність, яка за 2012-2014 рр. збільшувалась у середньому на 30-40%. У порівнянні з 2010 р. відбулося зростання урожайності овочів і плодів – майже на 20%, цукрового буряку – на 70%, а урожайність картоплі зросла на 23,3%, Урожайність зернобобових культур зросла на 63%, при чому пшениці та ячменю – майже на 50%, соняшнику – майже на 30% а кукурудзи на зерно – на 36,6%. Проте, у порівнянні з іншими країнами світу, де якість ґрунтів є гіршою, урожайність вітчизняних зернових та зернобобових культур є значно нижчою. Наприклад, у Великобританії, Німеччині, Франції урожайність зернових та зернобобових культур варіює з 64 до 68 ц/га, у США – 67,5 ц/га; урожайність цукрового буряку в окремих країнах-членах ЄС – від 628 ц/га (Німеччина) до 947,2 ц/га (Франція), у США – 532,7 ц/га, у світі – 536,7 ц/га [14].

Зазначені результати свідчать про неефективне використання земельних ресурсів України, основними причинами якого є:

- відсутність стратегії розвитку земельних відносин;
- відсутність прозорої, адекватної нормативно-правової бази з регулювання земельних відносин, що є передумовою сталого землекористування;
- використання орендованих земель для вирощування аргокультур протягом багатьох років поспіль, насамперед соняшнику та ріпаку, що призводить до екологічно загрозованих масштабів;
- знищення родючих ґрунтів, що пов'язане з недотриманням науково обґрунтованих сівозмін та ґрунтозахисних технологій [15].

Виробництво продукції тваринництва за основними видами продукції не досягає рівня 1990 р. Обумовлено це тим, що незважаючи на сприятливі умови для розвитку вітчизняного тваринництва чисельність сільськогосподарських тварин та обсяг виробництва тваринницької продукції протягом 2010-2014 рр. зменшилася. За 2010-2014 роки спостерігалось скорочення чисельності ВХР з 4494,4 тис. голів по всіх категоріях господарств до 3884,0 тис., або на 14%; поголів'я свиней зменшилося з 7960,4 тис. голів до 7350,7 тис. голів – майже на 8%; поголів'я овець і кіз – з 1731,7 тис. голів до 1371,1 тис. голів, що становить 21%. Втім за 2010-2014 рр. спостерігалось збільшення поголів'я птиці – з 203839,8 млн голів до 213335,7 млн голів або на 5%. Це обумовило зменшення виробництва важливих харчових продуктів, таких як молоко і м'ясо.

Зазначені умови позначилися на результатах діяльності сільськогосподарських підприємств (табл. 1).

Таблиця 1.
Динаміка показників ефективності сільськогосподарського виробництва у сільськогосподарських підприємствах, включаючи фермерські господарства за 2010-2014 рр.

Показники	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
Чистий дохід (виручка) від реалізації сільськогосподарської продукції та послуг, млн. грн.	81165,2	104082,8	132206,1	133427,9	183529,7
темп змін до попереднього року	1,23	1,28	1,27	1,01	1,38
у т.ч. сільськогосподарської продукції	78596,9	100681,2	128452,6	128684,8	175828,6
темп змін до попереднього року	1,24	1,28	1,28	1	1,37
Прибуток, збиток (-) від реалізації сільськогосподарської продукції та послуг, млн. грн.	14177,6	21833,3	22683,3	14294,1	20262,9
темп змін до попереднього року	1,75	1,54	1,04	0,63	1,42
у т.ч. сільськогосподарської продукції	13931,6	21530,2	22297,1	13516,8	36180,0
темп змін до попереднього року	1,74	1,55	1,04	0,61	2,68

Рівень рентабельності сільськогосподарської діяльності, %	21,2	26,5	20,7	12	8,8
Рівень рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції – всього, %	21,5	27,2	21	11,7	25,9

Джерело: складено на основі [14]

Згідно статистичних даних, спостерігається зростання чистого доходу від реалізації сільськогосподарської продукції та послуг, у тому числі і сільськогосподарської продукції. В 2010 р. чистий дохід (виручка) від реалізації сільськогосподарської продукції та послуг становив 81165,2 млн грн, а у 2015 році він збільшився майже у два рази. Проте, прибуток сільськогосподарських підприємств зріс на 42,9% порівняно з 2010 р. Стосовно прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції та послуг, можна визначити періоди: 2010-2012 рр. – значне зростання (понад 50%), та 2013 р. – скорочення понад 30%, яке, насамперед, пов'язане з економічною кризою та 2014 р. – зростання понад 40%, що пов'язано із значним рівнем інфляції на споживчі товари.

Рентабельність продукції рослинництва у 2010 р. була нижче ніж у 2014 р. і становила 26,7% та 29,2% відповідно. Зокрема показники рентабельності плодів і ягід, зернових і зернобобових культур піднялись до рівня 68,2% та 25,8% відповідно (у 2010 р. – 15% та 14,2%).

У галузі тваринництва рівень рентабельності в 2014 р. становив 13,4% проти 7,8% у 2010 р. Збитковим є виробництво м'яса ВРХ (-35,9% у 2010 р. та у 2014 р.), проте більш збитковими стало вирощування овець і кіз на м'ясо (- 52,2% у 2014 році проти - 29,5% у 2010 р.) та птиці на м'ясо (-15,4% проти -4,4%). Зростає прибутковість вирощування свиней на м'ясо, рентабельність склала 5,6% у 2014 р. проти 0,2% у 2010 р. та рентабельність яєць – з 18,6% у 2010 р. до 58,8% у 2014 році. Втім зменшилась рентабельність виробництва молока з 17,9% у 2010 р. до 11% у 2014 р.

Така диференціаль показників рентабельності виробництва продукції тваринництва та рослинництва обумовлена існуючою моделлю розвитку українського аграрного сектору – орієнтацією виробництва великих агрохолдингів на експорт. В Україні, як зазначає В. Боршевський, агрохолдинги абсолютно не зацікавлені інвестувати в трудомістке тваринництво, яке не спроможне забезпечити швидку віддачу вкладених коштів [16]. Більше половини інвестицій припадає на розвиток рослинництва, насамперед на вирощування однорічних і дворічних культур. На розвиток тваринництва в останні роки спрямовано менш ніж третина прямих іноземних інвестицій. Основними інвесторами в аграрний сектор економіки України у 2014 р. були: Кіпр (29,9%), Німеччина (12,5%), Нідерланди (11,1%), Російська Федерація (5,9%), Австрія (5,5%), Великобританія (4,7%), інші країни – 30,4%.

Здійснений аналіз зовнішньоекономічної діяльності країни вказує на те, що значне місце у вітчизняному товарному експорті займає продукція агропродовольчого комплексу. За останні роки Україна зробила істотні кроки щодо збільшення обсягів експорту продукції агропродовольчого комплексу: у 2014 р. експортовано продукції на суму 16,7 млрд дол. За даними ФАО Україна зайняла 25 місце в світі за обсягом експорту цієї продукції, але структура експорту вкрай незадовільна через дуже обмежений асортимент (зернові та олійні займають біля 75% експорту) [17]. На агропродовольчу продукцію у 2010-2014 рр. припадало понад % товарного експорту України та його частка стрімко зростає, що зумовлює додатне торговельне сальдо країни (табл. 2). Найбільший обсяг експорту припадає на продукцію рослинного походження – у 2012-2014 рр. це становило майже половину експорту агропродовольчої продукції.

Таблиця 2.
Динаміка експорту сільськогосподарської продукції України за 2010-2014 рр.

Назви товарів згідно УКТЗЕД	Роки									
	2010		2011		2012		2013		2014	
	млн дол.	%	млн дол.	%	млн дол.	%	млн дол.	%	млн дол.	%
Продукція агропродовольчого сектору	9935	100	12804	100	17881	100	17039	100	16669	100
У т.ч.:										
Живі тварини, продукти тваринного походження	771	7,8	937	7,3	961	5,4	1084	6,4	1014	6,5
Продукти рослинного походження	3976	40	5532	43,2	9214	51,5	8876	52,1	8736	52,4
Жири та олії тваринного або рослинного походження	2617	26,3	3396	26,5	4212	23,6	3507	20,6	3822	22,9
Готові харчові продукти	2571	25,9	2939	23	3494	19,5	3572	20,9	3096	18,6

Джерело: складено на основі [14].

Основна частина продукції, що забезпечує додатне сальдо усієї агропродовольчої продукції у 2014 р. – це продукція рослинного походження, а саме кукурудза, пшениця, ячмінь, ріпак, соя, соняшник. Значне додатне сальдо формується олійними культурами, основними експортними культурами стають кукурудза, соя і ріпак. Це обумовлено тим, що у сфері виробництва зерна Україна має конкурентну перевагу, насамперед, за рахунок вартості виробництва.

Незважаючи на те, що виробництво рослинницької продукції майже подвоїлося за період 2000-2014 рр., виробництво тваринницької продукції знаходилося у стагнації, зокрема, через великі коливання рівня прибутковості тваринної продукції. Особливо це стосується виробництва м'яса яловичини та молока, яке суттєво залежить від коливання цін на фуражне зерно. Така динаміка позначилася на експорті продуктів тваринного походження і живих тваринах, де спостерігається від'ємне сальдо. Проте, у результаті переходу на промисловий рівень виробництва певні види продукції тваринництва стають конкурентоспроможними як на внутрішньому споживчому ринку, так і на зовнішньому. Найбільш досягнення спостерігаються у галузі стахівництва, за період, що аналізується експорт м'яса та істивних субпродуктів свійської птиці виріс майже у 30 разів, а яєць – у 2,7 рази, що пов'язане зі зростанням вертикальної інтеграції у галузі птахівництва [18] й Україна займає 2-е місце у Європі після Росії за цією продовольчою групою та задовольняє фізіологічні потреби у споживанні.

Враховуючи, що європейське законодавство одне із найбільш жорстких у галузі птахівництва, вихід на ринки країн-членів ЄС свідчить про відповідність якості української продукції міжнародним стандартам, а наявність значних кормових ресурсів дозволяє розглядати експорт продукції птахівництва, як один з важливих пріоритетів збільшення експорту.

Висновок. Складна політична і економічна ситуація в Україні вимагають від уряду застосування мобілізаційної стратегії економічного розвитку країни. Нині проривною галуззю економіки є аграрне виробництво, яке дозволяє забезпечити економічне зростання, насамперед, за рахунок чистого експорту та забезпечити продовольчу безпеку як необхідну умову існування людства.

Література.

1. В. Боршевський Ліберальна модель економічного розвитку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kolomyia.org/se/sites/pb/10248/>
2. В.В. Барінов, Ліберальна модель економічного розвитку та її уроки для України / В.В. Барінов, Г.І. Скорик, О.В. Скорик Ю. // Lviv Polytechnic National University Institutional Repository [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua>
3. Флигстин Н. Архитектура рынков: экономическая социология капиталистических обществ XXI века [Текст]/ пер.с англ. А.А. Куракина; под науч.ред. В.В. Радаева; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». – М. : Изд.дом Высшей школы экономики, 2013.
4. Эльянов А. Государство в системе догоняющего развития // МЭиМО. – 1998. – №3. — С. 60-63
5. Татаренко Н. Економічний націоналізм проти глобалізаційних впливів? // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.politdumka.kiev.ua>
6. Ведуга Е. Н. Стратегия и экономическая политика государства – М., 2003. – С. 22.
7. Поручник А.М. Національний інтерес України: економічна самодостатність у глобальному вимірі: Монографія. [Текст]– К. КНЕУ, 2008. – 352 с.
8. Бокарев Ю. П. Мобилизационная экономика в России и Германии в годы первой мировой войны. Опыт компаративного исследования // Мобилизационная модель экономики: исторический опыт России XX века: сб. науч. ст. – Челябинск, 2009. – С. 9-10.
9. Національна мобілізаційна модель економічного розвитку як відповідь на виклики глобалізації / Н. Татаренко // 36. наук. праць. Вип. 48. – К.: ІСЕМВ НАН України, 2005. – С. 15-45.
10. Максимова Л. А. Советская модель мобилизационной экономики / Л. А. Максимова, Л. В. Лямцева // Успехи современного естествознания. 2005. – № 1. – С. 77.
11. Форсайт економіки України середньостроковий (2015-2020 роки) довгостроковий (2020-2030 роки) часові горизонти (версія для обговорення) наук. кер. М.З. Згуровський. – К.: НТУУ «КПІ», – 2015. – 36 с.
12. Бойко О.В., Манаєнко І.М. Інвестиційне забезпечення розвитку експорторієнтованих галузей України: тенденції та перспективи Економічний Вісник НТУУ «КПІ» <http://ev.fimm.kpi.ua>

13. Видавництво «Біопром» журнал «Продукти & Інгредієнти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.meatbusiness.ua
14. Державна служби статистики України Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
15. Власенко І.В. Формування сталого аграрного природокористування в контексті продовольчої безпеки України / І.В. Власенко // Збалансоване природокористування. – 2013. – №4. – С.95-99.
16. В. Борщевский Загрози та перспективи співпраці України та Польщі в аграрному секторі в умовах Дії УГОДИ про зону вільної торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://ird.gov.ua/irdp/e20150201m.pdf>
17. В.М. Нелеп, О.М. Висоцька, Пріоритети при формуванні продуктово-ринкової стратегії агропродовольчого комплексу України http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/7140/1/Prod_res_2014_3_13-19.pdf
18. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.oecd.org/globalrelations/Agricultural_Investment_Policies_Ukraine_UKR.pdf

References.

1. Borschevskiy, V., “The liberal model of economic development of Ukraine”, available at: <http://kolomyia.org/se/sites/pb/10248/>
2. Barinov, V.V., Skorik, G.I., Skorik Yu., O.V., “The liberal model of economic development and its lessons for Ukraine”, available at://ena.lp.edu.ua
3. Fligstin N. (2013), Arhitektura ryinkov: ekonomicheskaya sotsiologiya kapitalisticheskikh obschestv XXI veka, [The architecture of the markets: the economic sociology of capitalist societies of the XXI century], «Vysshaya shkola ekonomiki». Moskva, Rossya.
4. Elyanov A. (1998), “The state system of catch-up development” Gosudarstvo v sisteme dogonyayuschego razvitiya, MEiMO, vol. 3, pp. 60-63
5. Tatarenko N., “Economic nationalism against the effects of globalization?”, available at: <http://www.politdunka.kiev.ua>.
6. Véduta E. N., (2003), “The strategy and the economic policy of the state”, pp. 22.
7. Poruchnik A.M., (2008), “The national interest of Ukraine: economic self-sufficiency in a global dimension: Monograph”, KNEU, Kyiv, Ukraine.
8. Bokarev Yu.P., (2009), “Mobilization economy in Russia and Germany during the First World War. Experience of comparative research”, Mobilizatsionnaya model ekonomiki: istoricheskii opyt Rossii XX veka, pp. 9-10. Chelyabinsk
9. Tatarenko, N., (2005), “The national mobilization model of economic development as a response to the challenges of globalization”, ISEMV NAN Ukrainu, vol. 48. pp. 15-45.
10. Maksimova, L.A., Lyamtseva, L.V., (2005). “The Soviet model of economy mobilization”, Uspehi sovremennogo estestvoznaniya, vol. 1, pp. 77.
11. Zgurovskiy, M.Z., (2015), “Forsyth term economy of Ukraine (2015-2020 years) long-term (2020-2030 years)”, chasovi gorizonti (versiya dlya obgovorenniya), NTUU «KPI», Kyiv, Ukraine.
12. Boyko, O.V., Manaenko, I.M., “Investment provision of export-oriented industries Ukraine: Trends and Prospects”, Ekonomichnyi Visnik NTUU "KPI", available at: <http://ev.fim.kpi.ua>
13. Publishing “Bioprom”, magazine “Food & Ingredients”, available at: www.meatbusiness.ua
14. State Statistics Service of Ukraine, Official site, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>
15. Vlasenko, I.V., (2013), “Agrarian nature of sustainable food security in the context of Ukraine”, Zbalapnovane prirokokoristuvannya, vol. 4, pp. 95-99.
16. Borschevskiy, V., “Threats and prospects of cooperation between Ukraine and Poland in the agricultural sector in terms of the agreement on free trade zone”, available at: <http://ird.gov.ua/irdp/e20150201m.pdf>
17. Nelep, V.M., Visotska, O.M., “Priorities at forming product-market strategy agroindustrial complex of Ukraine”, available at: http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/7140/1/Prod_res_2014_3_13-19.pdf
18. The official site of OECD, available at: http://www.oecd.org/globalrelations/Agricultural_Investment_Policies_Ukraine_UKR.pdf

Стаття надійшла до редакції 16.02.2016 р.

ТОВ "ДКС Центр"